

ΒΙΚΤΩΡΟΣ ΟΥΓΓΩ

Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΔΙΑΣΚΕΔΑΖΕΙ

Σ. τ. Δ. Εὐχαρίστως συνοδεύομεν τὴν εἰκόνα τοῦ Βίκτωρος Οὐγγῶ, τοῦ μεγίστου τοῦ καθ' ἡμᾶς αἰῶνος ποιητοῦ, ἥτις ἄλλως τε εἶνε ἔργον βραβευθὲν νεαροῦ Ἑλλήνου μαθητοῦ τοῦ ἡμετέρου Πολυτεχνείου, διὰ τοῦ κατωτέρω ἀποσπάσματος ἐκ τῆς προσεχῶς ἐκδοθησομένης ἐμμέτρου μεταφράσεως τοῦ δράματος τοῦ Οὐγγῶ 'Ο Βασιλεὺς Διασκεδάζει, τὸ ὁποῖον προθύμως παρεχώρησεν εἰς τὴν διεύθυνσιν τοῦ Ἀττικοῦ Μουσείου ὁ φίλος μεταφραστὴς κ. Εὐγένιος Γ. Ζαλοκώστας.

Ἡ σκηνή, ἣν δημοσιεύομεν, ἐλήφθη ἐκ τῆς πέμπτης πράξεως, παριστᾷ δὲ τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ὁ Τριβουλέτος ἐπιχαίρει καὶ ἐκδικεῖται, φρονῶν ὅτι τὸ ἐν τῷ σάκκῳ πτώμα, τὸ ὁποῖον τύπτει καὶ λοιδореῖ, εἶνε τοῦ Βασιλέως τῆς Γαλλίας Φραγκίσκου Α' ὃν τινα πιστεύει δολοφονηθέντα παρὰ τοῦ ἀνθρώπου, τὸν ὁποῖον πρὸς τοῦτο ἐμίσησεν, ἵνα ἐκδικηθῇ τὴν κόρην του Λευκὴν, ἑξαπατηθεῖσαν παρὰ τοῦ Βασιλέως. Εἶνε γνωστὸν ὅτι ἡ Λευκή, καίτοι ἀποκαλύψασα τὴν πλάνην τῆς, ἐτέθη αὐτὴ ὑπὸ τὸ ἐγχειρίδιον τοῦ δολοφόνου, ὅστις ἔπειτα παρέδωκε τὸν νεκρὸν τῆς εἰς τὸν δυστυχῆ Τριβουλέτον ἀντὶ τοῦ πτώματος τοῦ Βασιλέως.

Ἐν εἵδει προλόγου εἰς τὴν κατωτέρω δημοσιευομένην μετάφρασιν ἐνομίσχμεν πρόσφορον νὰ προτάξωμεν ἐπιστολὴν τοῦ φίλου ἡμῶν κ. Τιμολέοντος Ε. Ἡλιοπούλου ἀποσταλείσαν ἐκ Γενεύης πρὸς φίλον του καὶ περὶ τοῦ μεγάλου ποιητοῦ πραγματευομένην.

Φίλτατέ μου,

Εἶδον τὸν Βίκτωρα Οὐγγῶ. Εἶδον τὴν σεπτὴν ἐκείνην κεφαλὴν ἥτις περικλείει πνεῦμα τοσοῦτον ἀκατάσχετον, ἰδιόρρυθμον, ὑπεράνθρωπον, πνεῦμα ἀνελθὸν εἰς τὰ ὕψιστα καὶ καταδὼν μέχρι τῶν ἐσχάτων τοῦ ἀνθρωπίνου βίου ἀθλιότητων, εἰσδύσαν εἰς τὰ ἔγκατα τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας καὶ τὰς λεπτοτάτας αὐτῆς ἵνας διαγνόν. Εἶδον τὴν μεγαλοφυΐαν τοῦ αἰῶνος. Κύπτει ἤδη ὑπὸ τὸ βαθὺ γῆρας τὴν κεφαλὴν, οἱ πόδες του ἀδυνατοῦσι νὰ τὸν στηρίξωσιν, ἔχει λευκὴν τὴν κόμην καὶ τὸν πώγωνα, τὸ βλέμμα του δὲν ἔχει πλέον ἀστραπὴν, καὶ ἡ φωνὴ του ἐξέρχεται ἀσθενῆς καὶ ὑπόκωφος ὡσεὶ ἐκ τάφου ἐξερχομένη. Ἄλλ' ἔχει δύο μικροὺς ἀγγέλους οἵτινες τὸν στηρίζουσι, τὸν θωπεύουσι, τὸν θερμαίνουσι· τὸν ἑγγονόν του καὶ τὴν μικρὰν ἑγγονὴν του. Λευχεύων, ἔχουσα ἀνειμένην τὴν χρυσοῦν κόμην τῆς ἡ δωδεκαετίς παιδισκῆ δὲν ἀφίνει τὸ πλευρὸν τοῦ πάππου τῆς, τὸν στηρίζει ὑπὸ τὸν βραχίονα ὅταν βαδίζει, τῷ ὀμιλεῖ εἰς τὸ οὖς, θωπεύει τὴν χιόνα τῆς κόμης του, καὶ φαίνεται ὡσεὶ ζητοῦσα νὰ τῷ μεταδώσῃ ἐκ τῆς νεαρᾶς ζωῆς τῆς. Ὁ ἑγγονός του, δεκατετραετής τὴν ἡλικίαν, ἴσταται παρὰ τὸ ἑτέρον πλευρὸν τοῦ ἐνδόξου πάππου του, ἔχει μέλανας, βαθεῖς ὀφθαλμούς, καὶ φαίνεται ὑπερήφανος διότι λέγεται Οὐγγῶ.

Ὁ μέγας ποιητὴς καταλιπὼν πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν τοὺς Παρισίους, ἦλθε νὰ ἀναπνεύσῃ τὸν ζωογόνον ἀέρα τῶν Ἀλπεων, νὰ ἐπανίδῃ τὰς μεγαλοπρεπεῖς εἰκόνας τῆς ἐν Ἑλβετίᾳ φύσεως, ἀριστουργήματα ἅτινα καλλιτέχνης ἀγνωστος ἐδημιούργησεν. Εἰς μίαν γωνίαν, τὴν θελκτικώ-

τέραν ἴσως, τῆς λίμνης τοῦ Λεμάν, ἐπὶ χλοεροῦ λοφίσκου κεῖται τὸ μέγα ξενοδοχεῖον τοῦ Βύρωνος ὅπερ ξενίζει τὸν Βίκτωρα Οὐγγῶ. Ἀπὸ τοῦ ἐξώστου του τὸ βλέμμα ἐγκολποῦται ὅλην τὴν εὐρείαν ἐκτάσιν τῆς λίμνης, ἥτις ἀπλοῦται κυανόχρους καὶ γαληνιαία, ἐκατέρωθεν δ' ἐκτείνονται μακραὶ σειραὶ τῶν Ἀλπεων, παριστῶσαι διαφόρους σχηματισμούς, ἔχουσαι κεκαλυμμένας ὑπὸ χλόης τὰς πλευράς καὶ βυθίζουσαι εἰς τὸν οὐρανὸν τὰς ἀγερώχους αὐτῶν κορυφὰς ἅς αἰωνία ἢ χιῶν καλύπτει. Τὸ τερπνὸν τοῦτο ἐνδιαίτημα εὐρίσκεται μεταξὺ τῶν χωρίων Villeneuve καὶ Montreux ἅτινα ἀνήκουσιν εἰς τὸ καντῶνιον τοῦ Valais. Τὸ Montreux σύγκειται ἐκ πλειοτέρων χωρίων ἐσπαρμένων ἐπὶ τῶν κλιτύων τοῦ βουνοῦ· νομίζεις ὅτι χεῖρ ἀριστοτέχνου ἔθεσεν ἐκεῖ τοὺς ὠραίους ἐκείνους οἰκίσκους τεθαμμένους ἐν τῷ μεσῷ τῶν δένδρων, καὶ ὡσεὶ ἐκ χάρτου πεπλασμένους. Ἐν ἐκ τῶν χωρίων τούτων, τὸ Clarens, εἶνε ὀνομαστὸν διότι ἐνθους τὸ περιέγραψεν ὁ Ῥουσσώ ἐν τῇ νέᾳ Ἑλοΐζῃ του· καὶ σοὶ δεικνύουσιν ἀκόμη τὸ δάσος ὅπου ἐπλανήθη, ὅπου ἐρρέμβασεν ἡ Ῥωμαντικὴ ἐκείνη ἡρώϊς του. Ἐν τοιαύτῃ τοποθεσίᾳ, ἐν τῷ μέσῳ τοιούτων ποιητικῶν ἀναμνήσεων ἦλθε νὰ διατρίψῃ ἐπὶ τινα χρόνον ὁ ἐνδοξος γέρων.

Οἱ ἐν Γενεύῃ διαμένοντες Γάλλοι μαθόντες τὴν ἄφειν του συνηθοροίθησαν ἅπαντες ἵνα ὁμοθυμαδὸν τὸν ἐπισκεφθῶσι καὶ τῷ προσφέρωσι δείγματα τοῦ ἐνθουσιασμοῦ ὃν τοῖς ἐμπνέει. Μετ' αὐτῶν συνανεμίχθησαν καὶ ξένοι πολλοὶ ἐν οἷς δὲν ὤκνησα νὰ συγκαταλεχθῶ καὶ ἐγώ. Ἐπεβιδάσθημεν λοιπὸν τὴν πρωΐαν τῆς χθὲς εἰς ἐν ἐκ τῶν εὐρυτέρων ἀτμοπλοίων τῆς λίμνης, ἅτινα, ὡς κύκνοι, διασχίζουσι τὰ ἥρεμα νερά τῆς. Ὁ διάπλους μας ἦτο μαγικός, καθόσον εἶδομεν τὰ πλεῖστα τῶν περὶ τὴν λίμνην χωρίων ἅτινα ἀμιλλῶνται ἐν καλλοναῖς πρὸς ἄλληλα. Μουσικὸς θίασος, καλῶς κατηρτισμένος, ἐκήλει τὰς ἀκοάς μας, ζωηρὰ δὲ καὶ ἐνθους ὁμήγυρις μετέδιδε φαιδρότητα καὶ εἰς τὸν μᾶλλον σκεπτικὸν καὶ μελαγχολοῦντα. Τὰ παιδία ἐσκίρτων ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, αἱ γυναῖκες ἐφλυάρουν ἀδιακόπως, οἱ ἄνδρες ἐθαύμαζον τὰς πέριξ τοποθεσίας, καὶ οἱ νέοι ἀντήλασσον μετὰ τῶν νεανίδων κλοπιμαῖα βλέμματα καὶ μειδιάματα. Τέσσαρες ὥραι μᾶς ἐφάνησαν ὡς μία στιγμή. Πόσον ταχέως παρέρχονται τῆς χαρᾶς αἱ ὥραι!

Ἀπεβιδάσθημεν εἰς Villeneuve καὶ διεσπάρημεν ἅπαντες ἵνα προγευματίσωμεν. Μετὰ μίαν ὥραν ἤχος σάλπιγγος μᾶς συνεκάλεσεν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἵνα βαδίσωμεν πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἐκδρομῆς μας. Προηγεῖτο ἡ Γαλλικὴ σημαία, εἶπετο ὁ μουσικὸς θίασος, καὶ ἤρχετο κατόπιν ἅπαν τὸ πλῆθος. Ἐφθάσαμεν τῆς μουσικῆς παιανιζούσης τὴν Μασσαλιώτιδα, καὶ δὲν ἐδράδυνε νὰ φανῇ ἐπὶ τοῦ ἐξώστου ἡ λευκὴ τοῦ μεγάλου γέροντος κεφαλὴ, ἐν τῷ μέσῳ τῶν δύο τρυφερῶν ἀγγέλων του· ἅμα τῇ ἐμφανίσει

του, ὡς ἐξ ἐνὸς στόματος, ἀντήχησεν ἡ κραυγὴ Vive Victor Hugo!.. Τότε εἶδον δάκρυ νὰ κυλίσῃ ἐπὶ τῆς παρειᾶς του καὶ ἀνήγειρε τὴν χεῖρα τρέμουσαν ἵνα τὸ οπογγίσῃ. Ἐφαίνετο λίαν συγκεκινημένος βλέπων τὴν λατρείαν ἣν καὶ ἐπὶ τοῦ ξένου ἐδάφους οἱ συμπολιταὶ του τρέφουσι δι' αὐτόν. Ὅτε αἱ φωναὶ τοῦ πλήθους κατέπαυσαν ἤρχισε νὰ ὁμιλῇ· ἡ φωνὴ του δὲν ἔφθανε μέχρις ἡμῶν, ἀν καὶ ἐφαίνετο προσπαθῶν νὰ τονίσῃ τοὺς λόγους του· δὲν ἤκουσα εἰμὴ ὀλίγας λέξεις, ποῦ καὶ πού, καὶ δὲν ἠδυνήθην νὰ συλλάβω τὴν ἔννοιαν τῶν λόγων του, ἀλλ' ὅτε ἐν τέλει, ἀνυψῶν πάσῃ δυνάμει τὴν φωνήν, ἐφώνησε Vive la Republique! δὲν ἠξεύρω καὶ ἐγὼ τί ἠσθάνθην, καὶ ὁ πῖλός μου δὲν εὐρέθη πλέον εἰς τὴν θέσιν του, ἀλλ' ἀνυψωμένος ἐν τῇ χειρὶ μου καὶ ὥσει ζητῶν νὰ πτερυγίσῃ πρὸς τὰ ὑψηλά. Ὁ Οὐγγὺ δὲν εἶνε μόνον ὁ μέγας τοῦ αἰῶνος ποιητῆς ἀλλὰ καὶ μέγας τῆς Γαλλίας πολίτης. Ὑπὲρ τῆς δημοκρατίας ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας εἰργάσθη, ἐπάλαισεν, ἐδιώχθη, τρέφων πάντοτε διακαῇ τὸν πρὸς αὐτὴν ἔρωτα καὶ μετ' ἐνθουσιασμοῦ ἐξακολουθῶν τὸν ὑπὲρ αὐτῆς ἀγῶνα. Δύο καὶ μόναι λέξεις ἐξερχόμεναι τῶν χειλέων του πολλάκις ἀνεζωπύρῳσαν τὸ φρόνημα χιλιάδων συμπολιτῶν του, καὶ ἐνέπνευσαν νέον θάρρος εἰς τοὺς ἐργαζομένους ὑπὲρ τῆς ἐν Γαλλίᾳ ἐδραιώσεως τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος. Οὕτω καὶ ὁ ἐνθουσιασμός τῆς Γαλλικῆς ἐκείνης ὁμηγύρεως ὑπῆρξεν ἀκράτητος καὶ ζητωκραυγαὶ παρατεταμέναι ἐπηκολούθησαν τοὺς λόγους του.

Εἶνε ἀξία τῶνόντι θαυμασμοῦ τοιαύτη λατρεία πρὸς τὴν μεγαλοφυΐαν. Δὲν ἐπευφήμει τὸ ἐνθουσιῶδες ἐκεῖνο πλῆθος μέγαν καὶ ἰσχυρὸν πολιτικόν, οὐδ' ἐνδοξον στρατηγόν, ἀλλ' ἀπλοῦν τοῦ πνεύματος ἐργάτην ὅστις ἐπὶ ἐξήκοντα καὶ πλέον ἔτη δὲν ἐκουράσθη δημιουργῶν κόσμους ἰδεῶν, δὲν κατεβλήθη προασπίζων διὰ τῆς γραφίδος του τὴν δημοκρατίαν.

Οὕτω εὐαρέστως καὶ ἐν τοιαύταις συγκινήσεσι διηλθον τὴν χθὲς ἡμέραν, ἃς δὲν ἐκρατήθην νὰ μὴ σοὶ μεταδώσω.

Σός.

ΤΙΜΟΛΕΩΝ Ε. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ
Γενεύη 8/20 Αὐγούστου 1883.

ΠΡΑΞΙΣ ΠΕΜΠΤΗ ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ

ΤΡΙΒΟΥΛΕΤΟΣ μόνος, βλέπων πάντοτε τὸν σάκκον.
Εἶνε ἐδῶ! — Νεκρός! Καὶ ὅμως ἤθελα
Νὰ τὸν ἰδῶ!

(ψηλαφῶν τὸν σάκκον)

Ἄλλ' εἶνε ἀδιάφορον,

Βεβαίως εἶν' αὐτός. — Ναί, τὸν αἰσθάνομαι

Ὑπὸ τὸν σάκκον τοῦτον. — Διὰ τοῦ ὑφάσματος

Ἰδοὺ οἱ πτερνιστῆρές του ἐξέρχονται.

Εἶνε αὐτός!

(στρεφόμενος καὶ πατῶν ἐπὶ τοῦ σάκκου)

Καὶ τώρα, κόσμε, βλέπε με.

Ἐμπρὸς σου ἔχεις ἓνα γελωτοποιόν,
Καὶ ἓνα ἀνακτα! — Καὶ ποῖον ἀνακτα!
Τὸν πρῶτον πάντων καὶ τὸν ὑψιστον! Ἰδοὺ
Κρατῶ αὐτὸν ὑπὸ τοὺς πόδας μου, αὐτὸς
Ἐκεῖνος εἶνε. Ἐχει δὲ ὡς μνημὰ του
Τὸν Σηκουάναν καὶ τὸν σάκκον σάβανον.
Τίς ὅλα ταῦτα ἐπραξε;

(σταυρῶν τοὺς βραχίονας)

Μόνος ἐγώ!

Ὅχι, νὰ τὸ πιστεύσω εἶν' ἀδύνατον
Ὅτι τοιοῦτον ἦρα θρίαμβον, καθὼς
Οὐδὲ ὁ κόσμος θὰ πιστεύσῃ αὐρίον.
Τὸ μέλλον τί θὰ εἴπῃ; Ποῖαν φοβεράν
Θὰ παραγάγῃ εἰς τὰ ἔθνη ἐκπληξιν
Ἐν γεγονὸς τοιοῦτον! Πόσον εὐκόλα
Μᾶς ἀφαρπάξεις, Τύχη, σὺ ἥτις ἐδῶ
Μᾶς ἔρριψες! Πῶς! ἐν παμμέγιστον λοιπὸν
Τῶν ἀνθρωπίνων μεγαλείων, εἰς Θεός,
Ἀφ' οὗ ἀθανασία μόνον ἔλειπεν,
Εἰς τῆς Γαλλίας βασιλεύς, ὅστις πολὺν
Ἐν τῇ ψυχῇ του εἶχεν ἐνθουσιασμόν,
Ὁ τοῦ Καρόλου Πέμπτου ἀντιμέτωπος,
Φραγκίσκος ὁ τοῦ Βαλοά, ὁ νικητῆς
Ἐν τοῖς πολέμοις, ὅστις μετὰ τὸ βῆμά του
Τὰ τεῖχη ἀπὸ βάρων ἔσειεν,

(Βροντᾷ)

Αὐτός

Ὅστις τὴν νύκτα κατ' ἀλλήλων τοὺς στρατοὺς
Θορυβῶδῶς ἐξώθει, κ' εἶτα τὴν αὐγὴν
Μὲ χεῖρας αἰμοφύρτους ἐκ τριῶν ξιφῶν
Ἐκράτει μόνον ἐν τεμάχιον, αὐτὸς
Ὁ Βασιλεύς, ὁ ἀνθρωπος τοῦ Μαρινιάν,
Ὅστις τὴν οἰκουμένην μετὰ τὴν δόξαν του
Ἐκλείσσε, πῶς ἀποτόμως, ὦ Θεέ,
Θέλει ἐκλείψῃ! Μ' ὅλον του τὸ ὄνομα,
Τὸν θόρυβόν του, τῶν κολάκων τὴν αὐλὴν
Καὶ τὴν ἰσχύν του, ὡς παιδίον ἐκθετον
Ἐρπάγῃ αἴφνης, ἀνηρπάγῃ ἐν νυκτὶ
Τρικυμῶδει ἀπὸ ἓνα ἀγνωστον!
Πῶς! ἡ αὐλὴ ἐκείνη, τὸ βασίλειον
Καὶ ὁ αἰὼν, παρῆλθον ὡς καπνός! Αὐτὸς
Ὁ Βασιλεύς, οὕτινος ἦτο ἡ ζωὴ
Αὐγὴ ὡραία, ἔσθυσεν, ἐξέλιπεν,
Διεσκορπίσθη εἰς τὸν ἀνεμον! Εὐθὺς
Ἦλθε, παρῆλθε, καθὼς μία ἀστραπή!
Αὐρίον ἴσως κήρυκες ἀνωφελῶς
Θὰ περιέλθουν πᾶσαν πόλιν, ἄφθονον
Δεικνύοντες χρυσίον, καὶ θὰ κράζωσιν
Εἰς τοὺς ἐπτοημένους διαβαίνοντας:
— Ἀνήκει εἰς ἐκεῖνον, ὅστις δυνηθῇ
Ν' ἀνεύρῃ τὸν Φραγκίσκον Πρῶτον! — ὦ αὐτὸ
Εἶνε λαμπρόν!

(Μετά τινος στιγμᾶς)

ὦ κόρη μου περίλυπος,